

KATE THOMPSON

KIELLETYJEN

KIRJOJEN

LUKUPIIRI

BAZAR

KATE THOMPSON

KIELLETTYJEN
KIRJOJEN
LUKUPIIRI

Suomentanut Tuulia Tipa

BAZAR

Ensimmäinen painos

Lainaukset:

s. 159, William Shakespeare: Romeo ja Julia,
suom. Paavo Cajander, 1881

s. 183, Jane Austen: Ylpeys ja ennakkoluulo,
suom. O. A. Joutsen, 1922

s. 235, William Wordsworth: Säkeitä varhain keväällä,
suom. Aale Tynni, 1947

Bazar Kustannus
www.bazarkustannus.fi

Suomentanut Tuulia Tipa
Englanninkielinen alkuteos *The Wartime Book Club*
Copyright © Kate Thompson 2024

Bazar Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-403-595-8

Taitto Jukka Iivarinen / Taittopalvelu Vitale
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@bazarkustannus.fi

Tämä kirja on omistettu kaikille Kanaalisaarilta
natsien keskitysleireille, vankiloihin ja
internointileireille lähetetyille, jotka eivät
sodan päätyttyä palanneet enää kotiin.

Tahdon myös omistaa kirjan urhealle ystävälleni,
Beattyna tunnetulle Beatrice Orwellille, joka Cable
Streetin taistelussa vuonna 1936 rohkeni nousta
fasistisia mustapaitoja vastaan. Kuten hänestä
innoituksen saanut teokseni henkilökin, Beatty
työskenteli sota-aikaan postinkantajana eikä koskaan
pelännyt taistella fasismia, vainoamista tai muuta
syrjintää vastaan. Hän nukkui pois kaksi viikkoa ennen
sadattakuudetta syntymäpäiväänsä. Jään kaipaamaan
ystävää, jolla oli raikuva nauru ja suuren suuri sydän.

*Kieltämällä kirjoja julistamme tietyt ihmiset kelvottomiksi.
Kieltämällä kirjoja vaiennamme keskustelun. Kieltämällä
kirjoja annamme kiusaajien voittaa.*

Elana K. Arnold

PROLOGI

GRACE

28.6.1940

Kesäkuun lopulla Jerseyllä eletään vuoden suloisimpia, auvoisia päiviä. Taivas on pilvettömän sininen ja keskikesän aurinko luo Havre des Pas'n ylle lämpimän siirappisen hehkun.

Grace La Mottée kelluu työpäivänsä päätteeksi selällään maauimalan suolavedessä ja kuuntelee uimarien loiskintaa. Korkealla pään yllä linnut esittävät soikioksi kaartuvia syöksylentoja. Grace hengittää viileää meri-ilmaa syvälle sisäänsä. Suolaa ja merilevää. Kotisaaren tuttuja tuoksuja ja ääniä. Juuri nyt Grace kaipaa tuttuutta ja rutiineja.

On kulunut viikko siitä, kun suurin osa evakoista lähti saarelta. Yli kuusituhatta viisisataa pakenijaa. Useiden päivien ajan heitä virtasi satamaan sekasortoisena ihmishyökynä. Lohdutonta nyhkytystä, sen yllä hiilialuksen savua sylkevien moottoreiden vaimea jyskytys. Ja ihmisten lähdettyä aavemainen hiljaisuus, joka kirjastoon sitten laskeutui. Harvalla kirjastonhoitajalla olisi varaa menettää puolet lukijoistaan miltei yhdessä yössä.

Grace ja Arscott, Saint Helierin kirjastonjohtaja, ovat tehneet voitavansa hankkiakseen vielä lainassa olevat kirjat takaisin ja pitääkseen jäljelle jääneet asiakkaat tyytyväisinä.

”Väki tarvitsee kirjoja nyt enemmän kuin koskaan”, Arcscott – tai Ash, kuten Grace häntä kutsuu – sanoo yhä uudestaan. Ja oikeassa hän on. Ihmiset ovat jo alkaneet etsiä kirjoja, aivan kuin vaaleanpunaisesta graniitista rakennettu hieno rakennus Royal Squarella voisi kietoa lohduttavat käntensä heidän ympärilleen ja heittää pelastusköydeksi pinon kirjoja. Suuri matriarkka – Grace on varma, että kirjasto on nainen – seisoo yhtä arvokkaana ja aistikkaana kuin ennenkin, ja kaikki sen aarteet ovat visusti turvassa sisällä.

Nyt Grace elää unenomaisessa tilassa. Tarkkaillen. Odottaen. Kukaan ei oikein tiedä, mitä odotetaan. Grace siirtää uimapukunsa olkainta ja huitaisee kärpäsen pois.

Vaimea jysähdys saa veden värisemään, ja Grace kohottaa vastahakoisesti päätään. Uimalan hevosenkengän muotoisen muurin takana meri ja taivas kimmeltävät. Musta tuhrupiirtää viivan vaaleaan sineen.

Kärpänen surisee lähemmäs, liian nopeasti, liian tummana. Kärpäsellä on siipensä alapuolella musta risti.

”Heinkeleitä”, joku huutaa. ”Satamaa pommitetaan.”

Grace polkee pötkerryksissä vettä allaan. Pommisauvoja alkaa putoilla lentokoneen alta: ne leijailevat sulavasti alas, kunnes osuvat maahan ja nostattavat ylös sineen paksuja raskaita savupilviä. Grace tuijottaa hievahtamatta, kun uimarit ryntäävät maauimalalta liukastellen ja kompastellen ja nappaavat matkalla kylpypyyhkeen mukaansa tai lasta kädestä. Pakenijoiden suut, mustat tyhjät kidat, näyttävät sylkevän sanoja, mutta hän ei kuule mitään. Sitten äänet vyöryvät mieleen, kuuluu kirkunaa, veri sihisee korvissa.

Turvaan. On päästävä turvaan. Grace ui altaan reunaan ja loikkaa vettä valuvana ylös. Pyyhettä ei löydy. Ei ole aikaa.

Saksalaisten koneet kääntyvät, ne tulittavat katuja kone-kiväärillä. Grace säntää avojaloin juoksuun, ohi luhistuneiden rakennusten ja pirstoutuneiden raajojen. Koripunomo on tulussa. Savupilvet ympäröivät Pomme d'Orin hotellia. Tuhka-pilvestä ryntää nainen, jonka repaleinen käsivarrentynkä nytkähtelee. Grace kompastuu johonkin niljaiseen. Hän ei kuitenkaan uskalla pysähtyä eikä hengittää kuin vasta kirjastossa.

”Grace...”

”Ash...”

He puhuvat toistensa suuhun.

Grace katsahtaa alas ja huomaa seisovansa kirjaston portailla edelleen säädymättäsi uima-asussaan, keltainen päivän-kakkarakuviainen uimalakki päässään. Polvesta vuotaa verta. Hän ei muista kaatuneensa.

”Käy kotona vaihtamassa vaatteet ja tule sitten takaisin”, Ash kommentaa. ”Meillä on tehtävää. Ne tulevat pian.”

Sokki saa Gracen hampaat kalahtelemaan yhteen. ”M-mitä meidän pitää tehdä?”

Ash avaa jo kirjaston ovea, ja sormet vapisevat hänen työntäessään avainta lukkoon.

”Ne tulevat pian hakemaan kirjoja, joiden kirjoittajia eivät hyväksy. Meidän täytyy keksiä piilo.”

Gracelle ei ole koskaan tullut mieleenkään, että maailmassa olisi kirjoja, joita saksalaiset eivät hyväksyisi. Myöhemmin, paljon myöhemmin, hänen senhetkinen naiiviutensa ja viattomuutensa suorastaan naurattaisivat, elleivät vielä edessä olevat kauheudet tekisi ajatusta mahdottomaksi.

”Äkkiä, Grace. Nyt ei ole aikaa hukattavana. Hyökkäys on alkanut.”

BEA

KAKSI PÄIVÄÄ MYÖHEMMIN

Kahden kadun päässä kirjastolta virkailija Bea Gold seisoo jäykkänä teipattujen ikkunoiden edessä Broad Streetin postikonttorissa yhdessä muiden postivirkailijoiden kanssa. Heidän takanaan on jokaiseen mahdolliseen soppeen ahdettuna rökkiöittäin ruskeaan paperiin käärittyjä paketteja, jotka evakkoon lähteneet ovat jättäneet yrityksenään lähettää omaisuutensa ennen miehityksen alkua Englantiin. Bealle valkeenee, että on ehkä liian myöhäistä.

Ääni kuuluu, ennen kuin mitään näkyy. Mukulakivillä täydellisesti tahdissa astuvien sotilassaappaiden jyske, joka kaikuu pitkin Saint Helierin kapeita kujia. Pakokauhu saa Beasta hyisen otteen.

”Sinä olet nopein. Juokse ylös. Sano, että ne ovat täällä”, Winnie patistaa. ”Äkkiä nyt.”

Bea kääntyy ja harppoo portaat ylös kaksi kerrallaan ylimmän kerroksen lennätinhuoneeseen.

Lennätintyttö Vera Le Dain odottaa silmät ymmyrkäisinä.

”V, nopeasti. Sähkötä Lontooseen.”

Sanaakaan virkkamatta Vera kääntyy ja ryhtyy naputtelemaan sähkösanomaa Keskuslennätinkonttoriin Lontooseen.

Bea seisoo hänen takanaan ja lukee olan yli: *He astuvat juuri sisään; Joudun nyt sulkemaan; Olkaamme kuulolla taas sodan jälkeen; Jumala meitä kaikkia siunatkoon; Varjelusta kuninkaalle; Kuulemiin nyt.*

BEA

8.9.1943

KOLME VUOTTA MYÖHEMMIN

KIELLETTY KIRJA

Saksalaisen romaanikirjailija Irmgard Keunin vuonna 1932 julkaistu teos Das kunstseidene Mädchen ("Keinosilkkinen tyttö") kertoo nuoresta berliiniläisnaisesta, joka haaveilee kabareetähteydestä, mutta joutuu turvautumaan prostitutioon. Natsit tuomitsivat kirjan sen "vulgääristä saksalaisnaisen kuvauksesta". Irmgardin oma elämäntarinakin oli kuin suoraan romaanista. Jouduttuaan kiellettyjen kirjailijoiden listalle ja haastettuaan Gestapon tuloksetta oikeuteen ansionmenetyksestä Irmgard pakeni Saksasta ja lavasti vuonna 1940 oman kuolemansa päästäkseen käymään väärennetyin paperein vanhempiansa luona.

Beatrice Gold räiskyi halki elämän rajoista piittaamatta. Kaunotar hän ei ollut, ei perinteisessä mielessä. Kukin yksittäinen piirre oli kasvoissa hieman liikaa. Huulet kuin muhkea

mansikkahillopaakku, villit mustat kiharat ja silmissä ilma-
moiva pilkahdus. Ja juuri nyt Bea oli niin pahassa pulassa
kuin olla saattoi.

Hän makasi ilkosillaan kuuman ruumiin alle likistyneenä,
ja miehen suolassa uitettu iho poltteli hänen omaansa vasten.
Hiekkadyynit pistelivät selkää.

”Jimmy, senkin pölkky! Oliko pakko viekoitella minut
ansaan? Myöhästyin takuulla viimeisestä linjurista kau-
punktiin.”

Jimmy virnisti, siveli Bean käsivarsia ja painoi ne kiinni
hiekkkaan.

”Vai viekoitella ansaan? Onpa romanttista!”

”Tiedät kyllä, mitä tarkoitan.”

”Kuulehan, nyt voit yhtä hyvin jäädä yöksi. Ettet vain jää
kiinni ulkonaliikkumiskiellon rikkomisesta.”

Bea hymyili herttaisesti. ”Älä nyt viitsi, ei minua kukaan
sakutaulapää nappaa. Useimmat eivät löytäisi edes omaa
persereikänsä, vaikka etsisivät kaksin käsin.”

Jimmy suuteli Beaa kaulalle ja siitä alaspäin. ”Bea, olet
hurjan kaunis. Vaikka puhutkin kuin siivoton merimies.”

”Höpön pöpön”, Bea tuhahti. ”Katso nyt minua. Huuli-
punaa en ole nähnyt kolmeen vuoteen, ja vaatepuullakin on
tätä enemmän muotoja.”

Bean ajatukset vilahtivat oikopäätä kaupungilla tepastele-
viin, sievästi punattuihin ja hyvältä tuoksuviin naikkosiin,
joita kutsuttiin sakemannien kenttäpatjoiksi. Jotkin Jersey
tytöistä olivat valmiit mihin vain saadakseensa pari saastaista
saksanmarkkaa.

Jimmy kumartui taas suutelemaan, mutta näppärästi nivu-
siin nostettu polvi vapautti Bean hänen altaan. Bea hapuili

mekkoaan, sujautti sen pään ylitse ja tökkäsi jalkansa sitten rumiin Summerland-puukunkiin.

”Saan aimo ripityksen, jos tulen myöhässä”, Bea mutisi napittaessaan villatakkiaan. ”Tiedäthän sinä äitini... Vain hän voi lähteä lomamatkalle ja tulla takaisin kielikin palaneena.”

Jimmy nauroi, ja posket painuivat hymykuopille. Alkuillan aurinko toi silmien syvänvihreän esiin.

”Lomamatkat.” Jimmy huokaisi ja nousi vastentahtoisesti jaloilleen. ”Muistatko, kun sellaisille vielä pääsi?”

Hän veti Bean lähelleen ja painoi hiekkaisia suudelmia tämän kaulalle. ”Jonain päivänä me vielä matkustamme ympäri Eurooppaa, ilman ulkonaliikkumiskieltoja ja piikkilankaa. Vain autioita rantoja ja kylmiä oluita.”

Jimmy La Mottée, maanviljelijän poika Saint Ouenista. Bea ei olisi ikimaailmassa jaksanut sinnitellä, ellei olisi rakastanut Jimmyä niin palavasti. Matka Saint Helieristä Jimmyn luo saaren länsikolkkaan oli aikamoinen saavutus polkupyörällä, jossa renkaiden virkaa toimittivat letkunpätkät. Ja Bean ruumiillinen kunto oli heikoimmillaan. Ennen sotaa pyörämatka ei ollut ollut juttu eikä mikään, mutta nyt keuhkot tuntuivat olevan joka kerta räjähtämäsillään.

Kiirastuli alkoi joka päivä kello 18, kun Broad Streetin postikonttori suljettiin. Bea tuijotti luisevia jalkojaan. Nälkä tuntui vatsassa konkreettisena jäytävänä kipuna. Tuntui väärältä marista – olivathan kaikki samassa veneessä – mutta kolmen vuoden miehitys oli vaatinut veronsa. Sielukin tuntui jo riutuneelta.

Äkkiä mielessä välähti kipeästi, mitä hän oli kaivannut oikeastaan kunnon ateriaakin enemmän. Käyntejä kirjastossa, missä Gracelta, Jimmyn siskolta ja Bean parhaalta ystävättäreltä,

saattoi lainata minkä tahansa haluamansa kirjan. Hollywoodin elävien kuvien lumoon uppoutumista. Öisiä nakuunteja tähtien alla. Rautainen ote saarelaisten pienimmistäkin iloista oli tiukentunut natsifikaation levittäessä vähä vähältä lonkeroitaan.

Bea hautoi yhä synkkiä ajatuksiaan, kun hänelle valkeni, että Jimmy oli kysynyt jotakin.

”Mitä? Sanoitko jotain?”

”Onpa hurmaava vastaus kosintaani.”

Jimmy tuijotti Beaa kasvoillaan pisteliäs hymy ja hiekkaa maantienvaaleissa hiuksissaan.

”Älä nyt ole pönttö! Siis hetkinen... Et kai vain ole tosissasi?”

”Bea, kuuntele. Tämä on tärkeää.”

Jimmy vetäisi Bean takaisin istumaan dyyneille, pois näkyvistä.

”Haluan mennä naimisiin kanssasi.”

”Tässä on nyt jotain. Mitä sinulla oikein on mielessäsi?”

Jimmy naurahti ja pöllytti käsillään tukkaansa, josta puoli hiekkaa.

”Hyvä on. Olen päättänyt häipyä täältä.” Leuan alla nyki hermo.

”Milloin?” Bea tivasi.

”Huomenna, jos vuorovedet vain sallivat. Mutta kuuntele, sinun täytyy uskoa minua. Kun pääsen Englantiin, odotan sinua siellä. Sitten kun sota on ohi, voit tulla sinne ja voimme mennä naimisiin. Ehkä jopa muuttaa Lontooseen. Ethän sinä voi koko loppuelämäsi olla postissa töissä.”

”M-mutta tähän on täyttä hulluutta. Olet maanviljelijä etkä mikään kalastaja. Mitä sinä muka merenkäynnistä

tiedät? Jerseyn ympäristöhän on täynnä tappavia vuorovesivirtauksia.”

”Meitä on kolme, ja lisäksi itärannikolta tulee ranskalainen kalastaja, jolla on bensiiniä.”

”Mutta ettehan te mitenkään voi paeta itärannikon kautta. Se olisi itsemurha.”

”Emme pakenekaan. Lähdemme länsirannalta.”

”Mutta se on vieläkin vaarallisempaa! Pitäisi päästä juuri oikean virtauksen kyytiin. Ellette osu miinaan ja räjähdä kappaleiksi, paiskaudutte kareihin.”

”Denis Vibertin onnistui paeta Englantiin, ja hän matkasi perimetrisellä soutuveneellä”, Jimmy sanoi puolustelemaan sävyyn, kauhoi hiekkaa käteensä ja valutti sitten sormien välistä.

”Sitä paitsi”, hän jatkoi merkitsevästi, ”minulla on kättä pidempää mukana.”

Jimmy avasi hiukan takkiaa, ja Bea näki povitaskusta pilkkottavan aseän perän.

”Walther P38 -pistooli”, Jimmy lausui yhtä ylpeänä kuin olisi esitellyt lihotettua vasikkaa.

”Onko se saksalainen?” Bea henkäisi. ”Siis varastitko sen?”

”Älä nyt viitsi, ei se mitään nyysimistä ole, jos vie sake-manneilta.”

Hätäännys valtasi Bean mielen.

”Entä... Entä Dennis Audrain viime vuonna, tai Peter Hassall tai Maurice Gould? Dennis hukkuu. Peter ja Maurice ovat mantereella vankeina, luoja ties missä. Et voi. Ihan liian vaarallista, varsinkin tuon kapineen kanssa.”

Viimeisinkin hiekanjyvä putosi Jimmyn kädestä, ja hän kääntyi katsomaan Beaa.

”Bea, jokaista kymmentä epäonnistunutta kohden on aina yksi, joka on onnistunut. Pakeneminen on siis mahdollista, ja se tässä merkitsee. Voihan olla, että päädyn Gloucester Streetin kartanoon, mutta mitä sitten, ainakin on lapsenlapsille jotain kerrottavaa.”

Lapsenlapsille jotain kerrottavaa?

Ei tässä miehityksessä ollut sankaritarinoita tai onnellisia loppuja – pelkkää epävarmuutta, nälkää ja selviytymistaistoa vain. Bea tuijotti Saint Ouenin pitkänä kaartuvaa lahtea, jonka kultaiset hiekkadyynit oli nyt verhottu piikkilankarumiluksiin, ja tunsu sisimpänsä kivettyvän. Ennen niin kauniista saaresta oli tullut ankkuroitu linnoitus. Ympärillä oli satojatuhansia kuutiometrejä betonia ja muuta sotaromua, ja Beasta tuntui kuin hän olisi ollut loukussa niiden sisällä saamatta henkeä. Päivin ja öin moottorit savusivat ja koneet jyskivät, jotta näistä ikivanhoista vehreistä saarista saatiin rakennettua osa Hitlerin mahtavaa, valloittamatonta Atlantin vallia.

Bea ummisti silmänsä sotänäkymältä ja tunsu viileän meri-ilman pörröttävän hiuksiaan. Jimmy huoahhti tuuleen. Miehinen itsetunto oli kokenut kovan kolauksen, kun vanhemmat olivat taivutelleet hänet jäämään kotiin ja hylkäämään aiheet Britannian joukkoihin liittymisestä. Hän oli joutunut seuraamaan sivusta, kuinka useimmat toverit olivat miltei rynnineet evakuointialuksiin voimatta tuskin odottaa pääsyä rintamalle. Hän itse oli saanut jäädä elintärkeän tuotantotyön tekijänä maatilalle. Vanhemmat olivat saaneet maatilatyön kuulostamaan jalolta ja sankarilliselta panokselta sotaponnistuksiin, mutta oli selvää, ettei lehmien lypsy riittänyt Jimmyn kaltaiselle isänmaanystävälle.

”Bea...” Jimmy töytäisi Beaa olkapäällään. ”En minä ole tässä pyytelemässä lupia”, hän sanoi. ”Lähden, sanot mitä sanot.” Hän tarttui Beaa kädestä, ja ääni pehmeni. ”Mutta tahtoisin lähteä tietäen, että olet lupautunut vaimokseni. Uskoisit minua. Pää räjähtää, jos jään tänne.”

”Voi, kiitos vain!”

”Et nyt ymmärrä. Yrittäisit katsoa tätä minun näkökulmastani. Maanmieheni taistelevat brittien rinnalla, ja mitä minä teen? Kasvatan viljaa saksalaisten leipään. Juuri tänään yksi maanviljelyskomendanteista kävi hönkimässä niskaan. Hansut eivät näytä käsittävän, ettei maaemo noudata Feldkommandantur 515:n määräyksiä. Pari päivää sitten löysin yhden retaleen tutkimasta lehmäni vetimiä ja vaatimasta lypsytilastoja nähdäkseen, myynkö osan mustassa pörssissä.”

Jimmy vaikenä, pyyhkäisi kädellään leuan sänkeä.

Hänen katkeruutensa oli käsin kosketeltavaa. Hän suorastaan kihisi vihaa kuin magneetin alle pannut rautahileet. ”Olen kuin jokin häkkieläin. Etkö käsitä? Tämä saari on vankila ilman muureja.”

Bea hiveli Jimmyn niskaa ja tuns kireät lihakset kätensä alla.

”Selvä on. Olet päätöksesi tehnyt, mutta sanonpahan kuitenkin, että olet pätkähullu.”

”Oletko sinä kyllin hullu, että tulet vaimokseni?”

Bea nauroi, jottei olisi itkenyt.

”Aivan seinähullu.”

”Oliko tuo myöntävä vastaus?”

Bea nyökkäsi ja tukahdutti pikaisesti kyynelensä. Hän ei kuunaan antaisi Jimmyn nähdä itseään itkussa silmin. Silloinkaan, kun isä oli kuollut, Bea ei ollut näyttänyt herkkyyttään kenellekään.

”Voi, Bea, et tiedä miten iloiseksi minut teet”, Jimmy sanoi ja painoi huulensa Bean suulle huumaavan helpottuneena. Bea maistoi kuitenkin suudelmien lävitse tihkuvan pelon ja tunsi anastetun aseensa kylmän, kovan painon rintansa vasten.

Jimmy vetäisi taskustaan pienen esineen.

”Voi, Jimmy...” Bea käänteli kulunutta tinasormusta kädellään.

”Kaiversin siihen nimikirjaimemme. Katso.”

JLM. BG.

”Tämä on vain väliaikainen, kunnes saan hankittua jotain parempaa”, Jimmy jatkoi ja tarkkasi Bean reaktiota. Ja sillä hetkellä Bea näki koko miehityksen piinan, kaiken raastavan odotuksen ja puutteen välähtävän Jimmyn ilmeessä.

Bea sujautti sormuksen sormeensa.

”Tämä on jotain parempaa.” Bea suuteli Jimmyä hellästi. ”Rakastan sinua hurjasti, Jimmy La Mottée.”

Jo ennen kuin Bea näki miehet, hän haistoi heidät, ja sisällä nousi pelko. Jimmykin huomasi tulijat, vetäytyi taakse ja työnsi Bean vaistomaisesti takaisin alas hiekalle.

Vihvilöiden lävitse he näkivät Organisation Todtin partion, joka kuljetti venäläisten ja puolalaisten orjatyölaumaa rantaa eteenpäin. Lähetettyillä oli kivilouhos, ja vankeja marsitettiin takaisin työleiriinsä. Bea parahti hiljaa nähdessään pelkissä rääsyissä kulkevat miehet, jotka olivat päivän työstä yltä päältä kurassa ja sementissä ja kuhisivat taatusti täitä ja tauteja.

Tuntui kuin ensimmäisten orjien ja pakkotyöläisten saavuttua saarelle viime elokuussa pienestä purosta olisi kasvanut valtaisa virta, ja nyt vuotta myöhemmin saari oli onnettomia

kurjimuksia täynnä. Bea oli nähnyt heidän leirinsä, joita oli saarella siellä täällä: piikkilanka-aitausten ympäröimiä pitkiä matalia puuhökkeleitä, sisällä nälän ja kivun tyhjäksi kover-tamia ihmisiä. Makeantuoksuisia freesioita tai neilikoita, her-kullisia tomaatteja tai varhaisperunoita ei Jersey'n viljavilla pelloilla enää nähty. Pelkkiä käveleviä luurankoja.

Orjien jäykät, surulliset siluetit tulivat lähemmäs, ja kasvot saivat Bean lamaan tumaan – miesten tuskaiset katseet lipal-listen lakkien alla. Bea pakottautui keskittämään katseensa yhteen ja koetti katsoa inhimillisin silmin miestä, joka saksalaisille oli pelkkä *Untermensch* – ali-ihminen.

”Tuohan on vasta poikanen”, hän mumisi kauhuissaan.

”Ssh. Jos he ovat matkalla leiriin, ulkonaliikkumiskiellon on täytynyt alkaa. Älä unohda, että olemme sotilasalueella. Jos nuo huomaavat meidät, meidät ammutaan tähän paikkaan.”

Poika oli nelisentoista... viisitoista enintään. Bea sävähti pojan laahustaessa lähemmäs. Oli Beakin laiha, mutta poika oli pelkkää luuta ja nahkaa.

Ehtimättä estää itseään Bea kaivoi olkalaukustaan tien poskesta löytämänsä vanhan nauriin ja viskasi sen kaikin voimin dyynin ylitse. Hän katsoi sen pomppimista ja kierimistä rantaa pitkin, kunnes se pysähtyi aivan pojan jalkojen juureen.

Jimmy kiepsahti ympäri kauhuissaan silmät niin ammolaan, että valkuaiset näkyivät kokonaan.

”*Halt!*” kuului vartijan karkea karjaisu, joka kantautui tuulella kauas.

Orjat hyökkäsivät nauriin kimppuun, mutta pienempänä ja ketterämpänä poika nappasi sen ja hotki suihinsa vaahto ja muta suusta pursuten.

”Mitä oikein menit tekemään?” Jimmy kuiskasi Bealle.

Khakiasuinen, teräskasvoinen OT:n vartija, jonka tukka hohti kuin kiiltonahka, harppoi pojan luo, tarttui kivääriinsä yhtä tyynesti kuin olisi silitellyt kissaa ja rysäytti sen päin pojan kasvoja. Bea kuuli luiden murskaantuvan, kun poika lysähti hiekalle.

”*Nehmen Sie Ihren Hut ab!*” Riisukaa hattunne. Poika nosti päättään veren pulputessa otsan haavasta ja nykäisi lakin päästään.

”Miksi teillä ei ole hattua? Pankaa hattu päähän!” vartija komensi tovereilleen silmää iskien.

Heti, kun poika sai lakin puettua, vartija jysäytti kiväärinperän hänen päähänsä. Tällä kertaa hattu lensi iskun voimasta taakse. Toinen vartija nosti naureskellen lakin pojan päähän ja viittoili kolmannelle. Vartijakaksikko nosti pojan väliinsä, ja tämän veriset jalat jäivät roikkumaan ilmaan.

Hirvittävä totuus valkeni Bealle. Näille ihmisraasteille tämä oli pelkkä sairas leikki, jossa katsottiin, kuinka kauan poika kestäisi lakin paiskomista päästä ennen kuin kuolisi.

”E-en pysty katsomaan”, Bea kuiskasi. Silmät kyynelistä sumeina hän kääntyi ja lähti ryömimään dyynejä pitkin takaisin heidän pyörilleen, jotka oli piilotettu tiheikköön rantaa kiertävän tien viereen.

Hän kumartui pyörän tangon ylle syyllisyydentunnon ja tekonsa typeryyden kärvistämänä. Tuskallinen polttava raivo kaivoi esiin vieläkin synkempiä muistoja, jotka vyöryivät kutsumatta ylitse. *Pommien vaimea jyske. Verivanat isän kalastusaluksen valkoisilla laudoilla.* Sinä vuoden 1940 kesäpäivänä Jersey pellot olivat olleet punaisenaan verta ja tomaatteja. Bea oli ollut postikonttorissa myöhään töissä, kun pommikoneet

olivat saapuneet. Iltana, jona hänen isänsä oli vuotanut veneessään kuiviin. Ja kaiken pelkonsa, hämmennyksensä ja surunsa keskellä he olivat miettineet, mitä tuleman piti.

Kolme vuotta oli kulunut, ja tähän oli tultu.

”Vihaan niitä”, Bea pihisi tuntien inhon täyttävän joka sopukan sisimmästään. ”Vihaan kaikkia noita paskiaisia!” Jimmy veti hänet syliinsä ja toi suunsa korvan juureen.

”Näetkö nyt? Käsitätkö, miksi minun on pakko lähteä? Ihmisten täytyy saada kuulla tästä. Natsit uskottelevat englantilaisille, että tämä on esimerkillinen miehitys. Heidän pitää saada tietää, mitä täällä todella tapahtuu.”

Bea nyökkäsi hämmästyneenä myöntymisestään, mutta sitäkin ällistyneempänä siitä, että saattoi ensimmäistä kertaa isän kappaleiksi repineen pommituksen jälkeen vihdoinkin itkeä.

Tuuli piiskasi dyynien pitkää heinää ja kieputti kasvoille hiekkapyörteitä.

”Olen pahoillani”, Jimmy sanoi itsekin kyyneleitä nieleskellen. ”Ole kiltti, jää tänään yöksi.”

Bea nyökkäsi ja nosti terävän pikku leukansa. ”Niin jäänkin. Olen nimittäin päättänyt – minä tulen mukaasi. Minäkin häivyn täältä.”

SIVU SIVULTA VAPAUTTA KOHTI

Jersey saari vuonna 1943. Saksalaiset ovat miehittäneet saaren ja asukkaat elävät pelon vallassa. Kaikki yhteydenpito ulkomaailmaan on kielletty: radion omistaminen on rikos, kirjeet eivät kulje ja ainoa sallittu sanomalehti on saksalaisten oma propagandajulkaisu.

Kirjastonhoitaja Gracen ja hänen parhaan ystävänsä Beatricen arki on tasapainoilua arkisen vastarinnan ja miehittäjän vaatimuksiin alistumisen välillä. He perustavat kirjastossa kokoontuvan lukupiirin, joka tuo lohtua sodan uuvuttamille saarelaisille. Yhteen kokoontuminen auttaa ja tarinat vievät pois ahtaasta arjesta. Vihollinen ei kuitenkaan katso hyvällä lukupiirin toimintaa, ja lopulta Grace tekee valinnan, jolla on kohtalokkaat seuraukset.

KATE THOMPSONIN *Kiellettyjen kirjojen lukupiiri* on unohtumaton tarina kirjallisuuden rohkeasta liekistä, joka loistaa kirkkaana jopa pahuuden synkimmässä ytimessä.

9 789524 035958

ISBN 978-952-403-595-8 | 84.2

www.bazarkustannus.fi